

॥ ॐ ॥

શ્રી લક્ષ્મી કાન્ત નાટક સમાજ.

વિર કુણાલ

નાટકનાં ગાયનો.

જાપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર,

ચાંદુલાલ હરગોવિનદાસ શાહ.

માલીક " શ્રી લક્ષ્મી કાન્ત નાટક સમાજ. "

હાલ મુકામ-ગ્રાંટરોડ, વી. ગેરીઆ થીએટર-મુંબઈ.

સુરત ભાગાતળાવ રોડ ઉપર આવેલા ધી " સંદેશ "

પ્રિ. પ્રેસમાં રતિલાલ દુર્લભદાસે છાપી.

કીંમત ૩ આના.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૮૦૫૨ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ નં. ૨ હુણ

વિષય ૮૧ - ૧૨ - ૪

॥ ॐ ॥

॥ वसुधैव कुटुम्बकम् ॥

ॐ वीर कुणाल ॐ

नाटकनो टुंकसार तथा गायनो.

रचनार,

प्रभुलाल हयाराम द्विवेदी मे-जुनीकर.

छपावी प्रसिद्ध करनार,

शाह नंदलाल हरगोबनदास.

“ श्री लक्ष्मी कान्त नाटक समाज ” ना मालीक,

मॉन्टरेड वीकटोरीया थियेटर—मुंबई.

संवत् १९७५]

[ई० स० १९१६

आवृत्ति पहिली मुंबई.

प्रत ३०००

भी “रांटेर” प्रिन्टींग प्रेसमां रतिलाळ हर्षलदासे छपी.

आगावणाव रोड—मुंबई.

कीमत ०-३-० त्रय आना.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અનંદવાદ
ગુજરાતી કૌપીલાઈટ-સંગ્રહ

૮૦૪૨

આ નાટક બાબતના તમામ હક સને ૧૮૬૭ ના ૨૫ માં એકઃ
મુજબ માર્કેટ પોતાને સ્વાધીન રાખ્યા છે માટે રજા શીવાય
કોમ્પોઝે ડાપવું, છપવું, વેચવું, વેચાવવું તેમજ
બજાવવું કે બજાવવું નહીં

વીર કુણાલ નાટકના મુખ્ય પાત્રો.

પુરુષ વર્મ.

અશોક	પાટલીપુત્ર નગરનો મહા પ્રતાપી મહારાજ.
કુણાલ	અશોકનો ધર્મ કર્મ વીર પુત્ર.
ઉપગુપ્ત	એક બૌદ્ધ ધર્મી સમર્થ સાધુ.
માર...	બૌદ્ધ ધર્મથી શત્રુતા ધરાવનાર પાપીષ્ઠ.
કર્ણદેવ	તક્ષશિલા નગરીનો રાજા.
રાધાચુર	સમ્રાટ અશોકનો પ્રધાન.
રવીપાલ	રાણી તિષ્ઠરક્ષિતાનો વિશ્વાસુ સરદાર.
જુઠાભાઈ	વડીલોપાજીત મીલકત ઉડાવી લેવા પછી ધુર્ત વિદ્યા શીખી લોકોને ધુતવા નીકળેલો વણીક.
ચતુર	જુઠાથી ચારચંદા ચડે તેવો તેનો નાના ભાઈ
ચંદનદાસ	એક લોભ વણીક.

ઉપરાંત—દરબારીઓ, સલાબનો, સૈનિકો વમદૂતો, કાટવાળ
મારવાડી, પ્રતિદાર, ઇત્યાદિ.

શ્રી વર્ગ.

તિબ્બરક્ષિતા ...	સમ્રાટ અશોક પત્ની અને કુશાભની જોર- માન માતા.
કાન્ધનમાળા ...	વીરકુશાભની પતિપરાયણ પત્ની.
મ્હવાણી... ...	તિબ્બરક્ષિતાની વિશ્વાસુ દાસી.
ભૂલામણી ...	ચંદનદાસની ઉચ્છ્રંખલ પુત્રી અને જુઠાભાઈ ની પત્ની.
કસ્તુરી ...	ભૂલામણીની જોરમાન બહેન પછીથી ચતુરની પ્રિયતમા.
રોહિણી ...	ચંદનદાસની ગર્વિષ્ટ પત્ની.
આશા ...	} મનુષ્યને મોહપાસમાં નાખનાર વ્યક્તિઓ.
વૃષ્ટા ...	

ઉપરાંત—અખીઓ દાસીઓ વીરેર.

રમણ-પાટલીપુત્ર, તક્ષશિલા, હિમપ્રદેશ, નરકાલય, અરુણ હતાદિ.

હિન્દુ ભાષ્યોને તેમજ પારસી ભાષ્યોને

❀ ખુશ ખબર. ❀

સારા, સોજળ, ખુશબોદાર, મસાલાની પ્રખ્યાત અને પ્રગળી માનીતી દુકાનની વધામણી તમારા ઘર સંસાર કર-કસરથી ચલાવો આ મેંધિવારીના વખતમાં હલકો બળર મસાલો વાપરી તન્દોરસ્તીને નુકસાન કરવું એ અતીશે ધાસ્તી બરેણું કામ છે. મહેરબાનો જો તમારે શોખનો તાજો દલાતો મસાલો વાપરવો હોય અને મો સ્વાદ પકવાનો ખાવા હોય તો જરૂર હમારી દુકાનમાં પધારજોજી તમારી નજર સામે બનતો મસાલો દેખાડવામાં આવશે. અરે ભાઈઓ હમારા મસાલાની

જી ભંયકર બાબદ છે ! હ્ર

ઠેકણું સેંઠસ રોડ, પારેખ ઇસ્પીટાલની બાજુમાં
ડા.૦ વેઈ બીલ્ડીંગ, સુંબઈ.

માલેક-બહાંગીર કાવસજી.

મસાલાનું કારખાનું.

જુના અને બહુતા

ડાહ્યાભાઈ જગજીવનદાસ

જરીવાલા

હમારે ત્યાં ચોખ્ખી ચાંદીની ભરતકામની જીક, ટીકી, કાંગરી, કટોરી (પુળીયા) નાકા તથા લાકડી કસબ-ગોટા (રીબીન) વિગેરે હરેક જાતનો જરીમાલ હમારે ત્યાં તૈયાર મળશે તથા એર્ડર મુજબ બનાવી આપવામાં આવશે તેમજ એર્ડર પ્રમાણે હરેક જાતનું અપ-ટુ-ડેટ ફેશન મુજબનું ભરતકામ બનાવવામાં આવે છે.

હમારા કારખાનાની બનાવટની ઉંચી કારીગરીની ખાત્રી માટે મુંબઈ તેમજ કલકત્તાના મોટા એકઝીબી-શનોમાંથી સોનાનાં ચાંદ-સરદી ફેક્ટો મળેલાં છે.

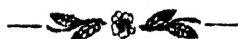
નં ૦ ૩૭ લીંડી બજાર-મુંબઈ.

વીર કુણાલ.

નાટકનો પ્રવેશાનુક્રમે સંક્ષિપ્ત સાર.

અંક પહેલો.

મંગળાચરણ.

પ્રવેશ ૧ લો.—ઉપગુપ્તની પણકુટી—ઉપગુપ્ત ધ્યાનસ્થ બેઠેલો છે ત્યાં જાદુ ધર્મના પ્રચારથી ક્રેધે ભરાયેલો માર પ્રગટ થાય છે અને પોતાની દુરાકાંક્ષાઓ વ્યક્ત કરતો ઉપગુપ્તને મારવા ધસે છે, એટલામાં ભગવાન બુદ્ધ પ્રગટ થયે તેને અટકાવી ઉપગુપ્ત તેના પરાજય કરશે એમ સૂચવી અદ્રશ્ય થાય છે. પછીથી ઉપગુપ્ત અને મારનો વિતંડાવાદ તેમાં ઉપગુપ્ત મહારાજન અશોકને પોતાનો શિષ્ય બનાવવાની પ્રતિજ્ઞા કરે છે અને માર તે પ્રતિજ્ઞા તોડવાનો નિશ્ચય કરી ચાલ્યો જાય છે. ત્યારબાદ ઉપગુપ્તના દુર્જન મનુષ્યો સંબંધી ઉદ્ધાર.

પ્રવેશ ૨ જો—મહાલય—વિજય કરી આવેલા કુણાને તેની ઝોરમાન માતા તિષ્ઠરક્ષિતા સખીઓ સાથે વધાવી રહી છે તથા સહસ્રા કુણાલના સ્પર્શથી રોમાંચ અનુભવે છે અને તેના અનુપમ સૌંદર્યને જોઈ મોહ થાય છે પરંતુ કુણાલની પત્ની કાંચન-માળાને સામેથી આવતી જોઈ આશા નિરાશામાં ઝોલા ખાતી તિષ્ઠરક્ષિતા ત્યાંથી ચાલી જાય છે અને મંડપની ઝોથે છુપાઈ પતિપત્નીની પ્રેમ ચેષ્ટાઓ જુએ છે. બાદ કાંચનમાળા પ્રવેશ કરે છે. અને પુષ્પાદારથી વિજયી કુણાલને વધાવી દંપતિ જાય છે તે જોઈ તિષ્ઠરક્ષિતાનું મોહમુગ્ધ થવું, ત્યારબાદ મારનું આવવું અને તિષ્ઠરક્ષિતાને પોતાની જાળમાં સપડાવવી. મોહાધિ તિષ્ઠરક્ષિતા કુણાલને રાત્રિએ પોતાના શયન મંદિરમાં બોલાવે છે જેથી મારને અત્યંત આનંદ.

પ્રવેશ ૩ જો—રસ્તો.—ચંદનદાસની દીકરી ભુલામણીને પરણવા માટે જુઠાભાઈ તથા ચતુર મોટા કરોડપતિ બની ત્યાં આવ્યા છે. એટલામાં ભુલામણી ત્યાં આવી ચડે છે. જેથી જુઠા પોતાની શાહુધારીના ગપાટા મારી ભુલામણીને પોતાની જાળમાં સપડાવે છે. ત્યાં ભુલામણીની નાની જેન કસ્તુરી આવે છે અને મોઝી બેનને તેના પ્રેમી સાથે મળતી જોઈ નિરાશ થઈ ચાલી જાય છે જેથી છુપાઈને જોતો ચતુર તેને પોતાની કરી લેવા તેની પાછળ દોડે છે. પછીથી ભુલામણીને જુઠાભાઈનો આનંદ.

પ્રવેશ ૪ થો—રાયન મંદિર—માલાનો પુત્રપર વિષયમય પ્યાર જોઈ ખેદ કરતી દાસી કન્યાણી કુણાલ પાસે આવે છે અને તિષ્ઠરક્ષિતાને મહેલમાં આવવાનું આમંત્રણ કરે છે. કુણાલ રાત્રીના

સમયે ઐકાન્તમાં આવવાની નાપાડે છે અને દાસીને વિદાય કરી
 કાચનમાળાની રાહ જોતો ત્યાંથી નિંદાવશ થઈ જાય છે જેથી
 તિથ્થરક્ષિતા પોતેજ ત્યાં આવે છે અને કુણ્ણલને જમાડી મોટી
 મોટી ભાલ્યોમાં લપટાવી નિર્લજ્જતાથી પ્રેમ પાચના કરે છે. પરંતુ
 કુણ્ણલ તેનો તિરસ્કાર કરે છે જેથી તિથ્થરક્ષિતા પોતાપર અત્યાચાર
 કરવાની જુમો પાડે છે એટલામાં અશોકનું માર સાથે આગમન.
 તિથ્થરક્ષિતાની તેની પાસે ફરીયાદ, મારની ઉશ્કેરણી, અશોકનો ક્રોધ
 નિર્દોષ કુણ્ણલને અયોગ્ય શિક્ષા ત્યાં અચાનક ઉપગુપ્તનું આગમન
 અને અન્યાય ન આપવાની અશોકને શિખામણ પછુ તેથી અશોક
 વધુ ક્રોધે ભરાય છે. ઉપગુપ્તને દેહાંતદંડની શિક્ષા કરે છે અને
 કુણ્ણલનું અપમાન કરી દેશપાર કરે છે તે જોઈ મારને આનંદ.

ટીપ્પણી.

પ્રવેશ ૫ મે—મહોલય—આખી રાત્રી પતીના દશન ન
 થવાથી ચિંતાતુર થયેલી કાચનમાળા પાસે કુણ્ણલ આવે છે અને
 તેને સાથે લઈ પતિપત્ની દેશાંતર જાય છે.

પ્રવેશ ૬ ઠા—અંદનદાસનું ઘર—કસ્તુરી અને ચતુરનો
 વિનોદ, તેમાં કસ્તુરી યુક્તિથી ચતુરની આંખે પાટા બાંધી છટકી
 જાય છે. ચતુર તેને ખોળવા ફાંફા મારે છે ત્યાં જુઠાભાઈ પ્રવેશ
 કરે છે અને આવી મૂર્ખાઈ માટે ચતુરને ધમકાવી દેવું બહું થયેલું
 હોવાથી છટકી જવાની યુક્તિ ગોઠવે છે. અંદનદાસને ખોજાવી
 પોતાનો કોકો ખીમાર હોવાની મજા ઉડાવે છે. અને જવાની ઉતાવળ કરી

પાતાની તીજોરી તથા તેમાંનું બનાવટી જરજવાહીર ચંદનદાસને સોંપી દે છે જેથી લોભીયો ચંદનદાસ વધુ લોભાય છે અને ભુલમણીનાં તેની સાથે તત્કાળ લગ્ન કરી તેને વિદાયગીરી આપે છે.

પ્રવેશ ૭ મો—ઉદ્ધાન—દેહાંતઃકંટની શિક્ષાને એક પ્રહારનો વિલંબ હોવાથી સાધુ ઉપગુપ્ત નરકાલયની આગળના બગીચામાં ધ્યાનરત્ત બેઠેલો છે ત્યાં માર પ્રગટ થાય છે. અને આશા તૃષ્ણા આદિ સહચરીઓને બોલાવી ઉપગુપ્તને મોહમુગ્ધ કરવા કહે છે.

સીન ટ્રાન્સફર.

આશા તૃષ્ણા મોહક અભિનયથી ઉપગુપ્તને લલચાવે છે પરંતુ ઉપગુપ્ત તેને ઝોળખી જવાથી તેનો તિરસ્કાર કરે છે જેથી સરદાર વેળે આવેલો માર કેવે ભરાઇ ઉપગુપ્તને નરકાલયમાં લઇ જાય છે.

સીન ટ્રાન્સફર

ભયાનક નરકાલય—ત્યાં અશોક પ્રવેશ કરે છે અને સાધુના ઉપદેશને મિથ્યાદંભમાની બે મોટા પથ્થર વચ્ચે છુંદી નાંખવાનો હુકમ ફરમાવે છે. મમદુતો ઉપગુપ્તના માથાપર પથ્થર પડતો મૂકે છે. પરંતુ ઉપગુપ્તના માથાને રક્ષા કરતાં પથ્થર ફાટી તેમાંથી ભગવાન બુદ્ધનાં દર્શન થાય છે. તે જોઇ અશોક ભય પામી ઉપગુપ્તના ચરણમાં પડે છે.

ટૂંકલો.

અંક બીજો.

પ્રવેશ ૧ લો. રાજસભા—તક્ષશિલા નરેશ કર્ણ દેવની રાજ-
સભાં આવીને કુણાલ દ્વંદ્વ યુદ્ધની માંગણી કરે છે કર્ણ દેવ તે સ્વી-
કારે છે. પરંતુ યુદ્ધમાં કુણાલ તેને પરાજય આપી પોતાની પ્રતિજ્ઞા
પૂર્ણ કરી પોતાનો મિત્ર બનાવે છે. ટૂંકસો.

પ્રવેશ ૨ જો—આવાસ—કુણાલને વિનય મળવાથી કર્ણ-
દેવે અશોક તિષ્યરક્ષિતા આગળ આવી કાઠપણ્ય વસ્તુ માંગવાનું
કહે છે. તિષ્યરક્ષિતા માત્ર તેની રાજમુદ્રિકા માગે છે તે આપીને
અશોક જાય છે. પછીથી રાણી કુણાલ પાછો ન આવે એટલા માટે
અશોકના નામથી કર્ણ દેવ ઉપર કુણાલની આંખો ફોડવાનો પત્ર લખી
અશોકે આપેલી મુદ્રિકાની મોહર કરી પોતાના વિશ્વાસ અંગરક્ષક
સ્વીપાળ સાથે તક્ષશિલા મોકલાવે છે.

પ્રવેશ ૩ જો—વિલાસ જીવન—તક્ષશિલાપર વિનય મેળવ્યા
પછી ત્યાંના રાજજીવનમાં કુણાલ કાંચનમાળા સાથે વિલાસરંગ રેલાવી
રહ્યા છે ત્યાં કર્ણ દેવ સ્વીપાળ સાથે આંખો ફોડવાનો પત્ર લખને આવે છે.
કુણાલ તે પત્ર વાંચી પિતાની આજ્ઞાપર તે પોતાની આંખો ફોડવા તૈયાર
થાય છે. કર્ણ દેવ બહુ બહુ કષ્ટપાત કરે છે. પરંતુ કુણાલ પોતાની
ધારણમાં દૃઢ રહી પિતાની આજ્ઞાને માન આપી મારાઓના કંપતા
હથ પકડી પોતાની જાને આંખો ફોડી નાંખે છે. ટૂંકસો.

પ્રવેશ ૪ મો—જુઠાભાઈનું ઘર—કરોડપતિ સાથે ભોગ-વિલાસ ભોગવવાની આશાવાળી જુલામણી આગળ જુઠાનું પોમળ ખુલ્લું પડી જવાથી નિરાશ થાય છે અને બંને ભાઈઓને ધુતારા જાણી પોતાની ભૂલ માટે પરતાય છે પણ આખર કુશીન માઆપની દીકરી તેજ ગૃહસંસાર નિભાવવાનો નિશ્ચય કરે છે. એટલામાં જુઠાને એક બેણીયાત આવે છે જેથી જુઠો ને ચતુર છુપાઈ જાય છે અને જુલામણી તેને પોતાના મોહમાં ફસાવી નાણા પડાવે છે પછી જુઠો ને ચતુર દેહણીયાતને માર મારી કાઢી મૂકે છે ભાઈને આવી ચતુરનૈરી મળેલી જોઈ ચતુરને ખેદ થાય છે અને જુઠો તેને દી-ભાસો આપી તેનો સસરા પોતાને ત્યાં આવવા નીકળેલો હોવાથી રસ્તામાં તેને લુટવા બંને ભાઈઓ લુટારા બનીને જાય છે.

પ્રવેશ ૫ મો—મહાલય—ધર્મ પ્રચાર કરવા માટે દેશાંતર જતો ઉપગ્રસ્ત અશોકને ઉપદેશ આપી વિદાય થાય છે તે જોઈ રાણી તિષ્ઠરક્ષિતાને આનંદ ત્યાં સરદાર રવિપાળનું આવવું અને કુશાલની આંખો રજુ કરવી. તિષ્ઠરક્ષિતા પોતાના અપમાનના બદ-ભામાં તે આંખોને પગ તળે છુદી નાંખવા તૈયાર થાય છે રવિપાળ તેમ કરતાં અટકાવે છે જેથી વિતંડાવાદ પરિણામે રવિપાળનો આપઘાત.

પ્રવેશ ૬ ઠો—જંગલ—અંધ કુશાલ અને કાચનમાળા પહાડના પથ્થરોમાં અથડતાં કુષા તૃપાથી પીગાઈ રહ્યાં છે ત્યાં માર કિરાત વેશમાં આવીને તેમને ધર્મ જાગૃત કરવાના હેતુથી પોતાની માયાથી ઉપજાવેલું તાવસી ભોજન આપે છે. પરંતુ દેવેચ્છા જુદીજ હોવાથી જેવી કાચનમાળા રોડલો કુશાલના હાથમાં આપી પાણી

ભરવા જાય છે તેવુંજ એક પક્ષી આવીને કુણાલના હાથમાંથી રોટલો કુટવી જાય છે તે જોતાં કાચનમાળાના હાથમાંથી પાણીનું વાસણ પડીને ટુટી જાય છે અને કાચનમાળા મુર્ખાવશ થાય છે. પોતાનો આપેલો ખોરાક પક્ષીને કુટવી જતું જોઈ માર આશ્ચર્ય પામે છે અને કોઈ બીજી ચુકિત કરવા વિચાર કરે છે ત્યાં સામેથી ઉપગુપ્ત આવતો જોઈ માર અદ્રશ્ય થાય છે. પાછળથી કાચનમાળાને મૃત્યુ પામેલી ઘણી કુણાલનું કદપાત આત્મપાતની તૈયારી ઉપગુપ્તે તેને તેમ કરતાં અટકાવવો કાચનમાળાને સાવધ કરવી અને દંપતિને ઉપદેશ,

પ્રવેશ ૭ મો—જંગલ—લુટારા અનેલા જુઠો અને ચતુર ચંદનદાસની પાસેથી તીજોરી અને માલમતા લુટી લઈ દસ્તુરીને પકડી રાખી ચંદનદાસને રોહીણીને કાઢી મૂકે છે પક્ષીથી ભય પામતી દસ્તુરી સમક્ષ ચતુરનું ખરા રૂપમાં જાહેર થવું, અને પ્રેમીઓનો વિનોદ.

પ્રવેશ ૮ મો—અશોકનો આવાસ—કુણાલના કાંઈપણ સમાચાર ન મળવાથી અશોક ચિંતિતુર અવસ્થામાં જોડેલો છે ત્યાં કહ્નુદેવ અને પ્રધાન રાધાગુપ્ત આવી કુણાલનો આખો ફાટી નાંખી દેશપાર કર્યાના ખબર આપી તેની કરતા માટે ઠપકો આપે છે પરંતુ અશોક પત્ર લખ્યાનો છનકાર કરે છે જેથી બધા ગુચવાડમાં પડી જાય છે ત્યાં દાસી કલ્યાણી આવે છે તેને શામદાસથી મનાવે છે અને કલ્યાણી બધું પોમળ ખુદ્ધું કરે છે ત્યાં તિષ્વરક્ષિતા પોતાની ગુપ્ત બીના બહાર પડતી અટકાવવા માટે કલ્યાણીનું પીસ્તોલથી ખુન કરે છે. પરંતુ અશોક તેને જોઈ જાય છે જેથી રાણી મેધક નીચે

આવે છે તેને નીચે પટ્ટી સાચું થું છે તે મનાવે છે. રાણી સખણું
કચ્છ કરે છે જેથી અશોક તેનો વધ કરવાનો હુકમ કરમાવે
છે ત્યાં ઉપગુપ્ત પ્રગટ થઈ આ સર્વનું કારણ પાપીણ મારે છે
એમ બતાવી અશોકને સ્ત્રી હત્યા કરતો અટકાવે છે. ૨૦ લો.

અંક ત્રીજો,

પ્રવેશ ૧ લો—ઉપવન—દરેક પ્રયત્નમાં નિરાશ થઈને માર
કેમ ખીજી યુક્તિ જોઈવાનો નિશ્ચય કરી જાય છે ત્યાં કુણાલ અને
કાંચનમાળા આવી ચઢે છે અને આ નગર પાટલી પુત્ર છે એમ
જાણી પિતાએ કરેલી દેશપારની આજ્ઞા ન લેવા માટે પ્રાતઃકાળમાં
શહેર ત્યાગી જવાનો નિશ્ચય કરી રાતવાસો કરવા માટે કેમ ધ્યાન
શીખતાં આગળ જાય છે.

પ્રવેશ ૨ જો મહાલયની આગળનું આગાન—અશોકના
શ્વયં મંદિરની નીચે થઈને કુણાલને કાંચનમાળા નીકળે છે ત્યાં
પહેરેલી ધક્કા મારી પાછા ઠટે છે. જેથી કુણાલ સમયની મહત્તા
દર્શાવે છે તે સંલિખી અશોક જાગૃત થઈ નીચે આવે છે અને
કેટલીક વાતચીત પછી પરસ્પર ઓળખાણ અને પિતા પુત્રનો મેળાવ.

પ્રવેશ ૩ જો—કાશાગાર—વિખરણવાનો પોતાની દુરતા માટે
પશ્ચાત્તાપ અને અત્યાચારની તૈયારી ત્યાં અશોક આવી તેને અટકાવે
છે. ત્યારબાદ અંધ કુણાલ કલ્યાણ સાથે ત્યાં આવે છે તેને જોઈ

પશ્ચાત્તાપ કરતી તત્પરક્ષિતા તેની પાસે અપરાધની ક્ષમા માગી પોતાની આખો ફેડવા તૈયાર થાય છે પરંતુ ઉપગુપ્ત આવી તેને સાદસ કરતી અટકાવે છે અને કુણ્ણલને પુનઃત્ર પ્રાર્થિત થાય છે. પછી પાપથી સળગતા અને ક્ષમા માગતા મારતું આવવાનું તેને ક્ષમા અને સર્વનો તેના તરફ તિરસ્કાર. ટૂંકો.

પ્રવેશ ૪ થો—જુઠાનું ઘર—પોતાને લુપ્ત લેવાથી દુઃખ રોતાં ચંદનદાસને રોહીણી આવે છે અને કરતુરીને લૂટારા લખ ગયાની ખબર આપે છે ત્યાં ચતુર કરતુરીને લાવે છે અને લુટારાઓ સાથે લડાઈ કરી છોડાવી લાવ્યાની ખબર મારે છે અને તેના બદલામાં કરતુરી પોતાની સાથે પરણાવવાનું માંગી લે છે પણ ચંદન તેમને ધુતારા તરીકે ઓળખી મરેશે હોવાથી સાફ મનાકાર કરે છે. ત્યાં જુઠો કોટવાળને લઈ આવે છે અને પોતાની તીજોરી મૂકે છે પણ તે ન હોવાથી કોટવાળ પાસે સસરા સામુને કેદ પકાવે છે જેથી લાચાર થઈ કરતુરીને ચતુર સાથે પરણાવવાનું ચંદન કબુલ કરે છે જેથી સર્વને આનંદ.

પ્રવેશ ૫ થો—મહાલય—ટ્રિટ પ મેત્રા કુણ્ણલ અને સધળાં દુઃખો દુર જવાથી આનંદમાં આવેલી કાચનમાળાની પ્રેમ ચંપટોઓ.

પ્રવેશ ૬ થો—બુદ્ધચૈત્ય—ઉપગુપ્ત અને બીજા સાધુઓ સમક્ષ જે સ્થળે નરકલય દર્શન તે સ્થળે આવેલું વિશાળ ચૈત્ય ભગવાન બુદ્ધની પ્રતિમાનું દર્શન અને સર્વત્ર જવચેપ.

પ્રેમ અને મહોબતનો બગીચો.

આ દવાઓ ખાસ રાબ મહારાબ અને પ્રી-સાને
માટે બનાવી છે.

એક કલાકમાં અબળ શક્તિ પેદા કરનારી બળ, બુદ્ધિ, યાદ-
શક્તિને તેજ કરી જંદુની માફક એકદમ ચમત્કાર બતાવનારી ખાસ

(કીમ ઓફ ટોનીક પીલ્સ.)

કાયમની શક્તિ મેળવવી હોય અને જુવાનીનો પુર જોશ શક્તિનો
પાવર લેવો હોય તો (કીમ ઓફ ટોનીક પીલ્સ વાપરો) આઠ દિવસ
અબમાયસ માટે રૂ. ૭૫)

(નાઇટ પીલ્સ)

પ્રેમના વિલાસીજનો માટે જોળીઓ ગદ્ય જુવાનીનું જોબન પ્રેમ
રસની ખરી મળ લેવી હોય તો આ પીલ્સ એકવાર વાપરો. જોશી ૧
ની કીમત રૂ. ૫) અડધા કલાકમાં નાઇટ પીલ્સનો અબળ ચમત્કાર
જોવો હોય તો એક જોશી વાપરી ખાત્રી કરો.

પંદર મીનીટમાં ઇલેક્ટ્રીક પાવર લાવી અબળ
શક્તી પેદા કરનાર.

શક્તિ સંજીવન તેલ છે.

એકદમ કૌવતનો પુર જોશ પાવર લાવનાર અને શક્તિને સંજીવન
કરનાર આ તેલ છે.

શરીરની નબળી પડેલી નસોને જાડી અને લાખી કરી કવતનો
પુર જોશ પેદા કરે છે. નપક્ષપાત, બકવો, સ્તન મારેલી નસો માટે અકસીર
આ ચમત્કારીક તેલ છે. કી. તોલા ૧ ના રૂ. ૨૧૦) છે.

જવાબ માટે રૂપિયા બે આવે જવાબ મોકલવામાં આવશે. હાકલત
જણવા માંગતા હો તો રૂ. ૧) મોકલો તો અમારી દવાઓનું કેટલોગ
મોકલી આપીશું.

ફુલક મેડીકલ હાલ, ૩૨ ચર્ચર્ચ રોડ સુલક ૪.

શ્રીગણે શાયનમઃ
શ્રી

વીર કુણાલ.

નાટકના માયનો

અંક પહેલો

(મંમળાચરણ)

શુભવાર અને બાળાઓ— ૧

મંમળ કર સિવ સકલતું
વિપદહર અભય કરતું
સંજી રમરણ દુરિત હરણ
કરીવે ધરી ચરણ ચરણ
અચરણ ચરણ સશીમાલ—

બાળાઓ—

૨

ક્યાં છે ભારતના રત્ન તે અમારા પ્યારાં
 માતૃભૂમી તણા તેજને નયનોનાં તારા
 ધન્ય રમણી સાવીત્રી સીતાને તારા
 જેના યશની આદેશે વર્ષે છે ધારા
 ભૂતકાળ તણી લગ્યતાથી ગાજે
 માતૃભૂમી અમારી શું આતે
 માતૃભૂમી એની એજ મયું પહેલાનું તેજ
 ગયાં પ્રાણપૂર્ણે ટેક જળવનારા—

ઉપશુરત—

૩

દુરિજન છે મનના મેલા સ્વભાવેજ એવા
 તેત્રે લલા પુરાથી ન લેવા દેવારે હો જીવડારે
 આશા હૃદયમાં તારા હલકટ હેવા
 સજ્જન નીજનું સર્વ દષ્ટ અજર કરે ઉપકાર
 દુરિજન અન્યનું સર્વ લક્ષ બરે પાપનો ભાર
 કર જીવ સદૃશ્ય લવ તરવારે—
 જેણે જગમાં જન્મ લક્ષ બરો સ્વાર્થ ભંડાર
 સાધ્યો નહિ પરમાર્થ તો તૃષ્ણા ગયો અવતાર—

સખી, તિષ્ઠ, કુણાલ— ૪

અંતરના પુણ્યોથી સજની વીર મુવરાજ વધાવો આજે
 માણસ મણિ મુક્તામય સોહે સજહંદ રીઝવો, આજે

હિરના આનંદથી કીર્તિની માળા
 કંઠે સોઢાવેા એ રસ રઢીયાળા
 નરવર એ રતિવર સમ રાગે—
 સ્નેહી જનના સ્નેહમાં છે હર્ષામૃત પાન
 વસુધા પણ ઝગમગી રહી હર્ષ વસ્ત્ર પરિધાન—

કાંચનમાળા—

૫

ક્યાં વહે મમ જીવન સરણા
 રસ ભરિત અમી ઝાંણુ નયના—
 છું અધીરી દશ પ્યાસી, પ્રેમભોગી પ્રિય કરનાં—
 એ છપ્પીપર પ્રાણુ વારું, દશ પામુ જો મનહરના—

કાંચન અને કુણ્ડાલ—

૬

સુરભિ નીરખી સ્થામની મધુર પુષ્પ શરમાય
 તે લજ્જની જવનિકા આ રીતે વિખરાય
 આ પ્રાણુતણાં પુષ્પોને પિયુ કરમાવશે ના
 મને શરમાવશે ના ફરી તલસાવશે ના
 હૃદય મણી શીરતાજ અમારા જીવન સુધા ભરનારા
 કદી નમારા થશે ના—
 સ્નેહ સુત્રમાં પુષ્પ રસાળાં રહી વીવશ રંજન કરનારાં
 તેના દોષ દિલાવર દીલમાં લાવશે ના—

જુલામણી—

૭

હું મદમાતી જુલામણીને નામે પંકાતી
કોઇ દેરી જોઇ લજવાતી હું લચક છત્રી લેખાતી
ભર જોખનમાં ઝોલા ખાતી દેવ દસને જાતી
નીરખી ફેંકની અંતર કળાઓ ખીલીને કરમાતી
રસથી છલકે મુઠા છાતી—

જુલામણી-જુડો—

૮

હુતોં વાર આ તનમન બન તમપર કુરખાન
આજ મારા આગણી શોભાવળે
અમે પરદેશી પ્રેમ જુખ્યા હઠકાયા મહેમાન—આજ
નખરા ઓછા કરોને કાળજી કોરાયળે
મુરતી જોઇ મીઠી મને કંપક કંપક યાવળે—

કાંચનમાળા—

૯

નંદન વનની કોકીલા તું ટહુકી રહે તર છાયામાં
જેથી જન્મત પળપળ રહું હું પ્રકુલ પિયુની માયામાં
રસ સીંચે તરવર વક્ત્રીમાં હર્ષ ભરે સશીવર રજનીમાં
સ્વામી રમરણુ તેમ ચેતન અરપે નિજેવ જડ મન કાયામાં
માન સરોવર હૃદય અમારા રાજહાસ વીન સુનાં ખીચારા
આજ અમારા હૃદય વિજ્ઞાના રજની વીધે છુપાયા કર્યા

કાંચન અને કુણાલ— ૧૦

અમારા દેશને છોડી અમે થાનાર પરદેશી
હૃદયને મેળવી લેશે અમારો પ્યાર પરદેશી
થયા દુર્ભાગીયા એવા તમની દેશની સેવા
ભટકશું પારકા ઘરમાં બની લાચાર પરદેશી
અમારા દેશ બંધુઓ અમારી જન્મ ભુમીમાં
હવે છેલ્લા પ્રણામો છે અમે હૃદય પરદેશી—

કસ્તુરી— ૧૧

અજબ સુરત મદભરી આ મોહીની શોભાવતી
અલખેલા કોઇ છેલને લોભાવતી
રસભીના કોઇ લલને લદું બનાવતી—
હું હું જુવાન બાળા જોઇ છેલ અટક્યાળા
કોઇ આંખડી લડાને પાછળ પીડ્યાઓ આવે
પણુ હુંતે એ છેલની છાંયી છુપાવતી—

બુલામણી-બુઠો— ૧૨

હીલના આરા અમારા છે શ્યામ અમારા
સધુણા ભોચન તારા
ભલભલાને બુલાવે બુલામણી એવાંએને નરનાળાં

પરવશ કાધો તે રાખી હૃદયમાં દીધાં છે પ્રેમનાં તાળાં
એ ઉરનાં બંધન બળવાળાં

નવ છુપે પ્રાણ મારાં—છે ૧૦

જોડું જુગતું થયું આપણું જગના લોકો જોશે
આ જુલજુલને જોઈ કમક તો માથે ઓઢી રાશે
કહેશે સહુ તમારી વહુ.....જલલજાને

આશા-તુલના-સખીઓ— ૧૩

મેલવા નીલ વસંતને કામ ધનુષ ટંકાર
પુષ્પ વેલીઓ જુકી રહી વર્ષાવે રસધાર
આવો આવોને આજ રાજ

જોગીને લોભાવો

સાધી હૈયાપર મેનજાણુ મોહમાં ફસાવો

મદન રાજની ધુણી જગાવી ભરખાવી જંતખનમાં
જોગી રાજનો જોગ તળવી લગ્યાતું લેચનમાં

ભુલે જ્ઞાન જ્ઞાન ધ્યાન

કસી કંચુરી કસ કસરી હું રસજસ દર્શં જસ તનમાં
અમૃત રસનું પાન કરાવી રાખું મોહન મનમાં

ભલે જ્ઞાન જ્ઞાન ધ્યાન

અંક બીજો.

વારાગના-ઉસ્તાદ—

૧૪

સાંવરા તીહારી તીરછી નજરીયાં
 કટમધે મેરા જીગર પીયરવા
 હમપર ડારી તીરછી નજરીયાં
 કપસે કટા નાજુક જીગરવો કુછ નહીં આયા નજર
 શીરતી રહા જીતા હૃદય સંગદીલ સનમદે નામપર
 લેખ કબી હિસ દર્દીઓકો હરકા મઝીલમેં
 શીરતી નહીં કુરકત યુઝેં દીલગી દવા હય દીલમેં

સખીઓ—

૧૫

સખી જોને ચંદલીઓ પેલે જોને આકાશ ઉરે જોને
 રાજે કેવા રંગમાં
 એના મંદમંદ હાસ્યે અતી મ્હોને અંધારા ઉંડના જોને—
 શાં રશ્મિ શીતળ અંદ્રનાં વસુધા પરે પડતાં સખી
 કારણો તજ્યાં કુસુમો કરી વસુધા વધાવે બહાલથી
 બહાલમ તજ્યાં સુખચંદ્રથી અમૃત મધુર ઝરતાં સખી
 હૃદયે ઝીલી એ ધાર સૌ બહાલમ વધાને બહાલથી

નાની સખી—

૧૬

હુંતો વીધ વીધ રંગ ખતાવું નેન નચાવું
 ને લલચાવું મારા કંથને વજ્ર કરવા
 રીસ કરી જોઉં આડી આંખે બૂમી ખણ્ણતી સરમાતી
 હારે સખી લળીલળી હું લયકાતી—

મનાવતાં પણુ હું મરડાતી છણકે છટકી જતી
 કહે માફ કર દાલાવાલા કરતાં હું હરખાતી
 હારે સખી હસી હસીને ખસી જતી
 પગે પડે જ્યાં પ્રીતમજી ત્યાં પાણી પાણી આતી—

કાંચન અને કુંજાલ—

૧૭

જ્યાં પ્રેમ વીણા પ્રીય મારા મંજુલ કરતી કલ્પકારા
 ત્યાંથી ન્યારા થઇને પ્રેમી ક્યાં જશે
 એ વિણાથી વીચડોલે પ્રણય રસના મંત્ર મોલે
 તે રસમાં જે પરવસ આતાં
 જાઓ કહે ત્યાંથી નવ જતાં
 અનુભવનાં સ્મરતાં રનેહનાં ખીતડાં જામશે—

કુંજાલ—

૧૮

આંખ જો જમત ફરી ફરીથી જોવું નથી
 રે દસા યુરી થતી તમાપી રોવું નથી

રે અભાગી આપિ તું ખરી અભાગણી હશે
હું પિતૃ વચનથી ફેડું આ પાપીણી—

શુભામણી—

૧૯

મારા પાતળીયાની જોડ જગમાં ના જડેરે
એ ખળ હું મોઢાની મોળા
રીઝાવું પ્રીતી રસ ઢોળા
મદન રંજથી રસીયો રાળા
ધરૂં પ્રેમની ઝોળા જોડી ના જડેરે—

શુભામણી અને દહેરી— ૨૦

તમે લાલ ડો લટકાળા હું મોંઘી મોહનમાળા
મોતીઠાં મોઘાં લાવો આ માળામાં મઢાવો
માહું લટકતી યધ હું શેઠાણી આવી તીજોરીની લાવો
નહીં તો પરણીને રમે પ્રીતમજી મોળા લામાને રઢાવો
પરો અઢાંસે હીંગ મોતી શેઠાણી મું લાઉં
લાડીજી સેવક બન જાઉં મારો કુટુમ ઉઠાઉં

શુદો-ચતુર—

૨૧

હું આપરો હું ફેડીયો જોડી વીંજીને સાપની
મીઠાં ડસીને પૂજવું કે શુદિ કાપના બાપની

કાયદો પૂઝી શકે નહીં એવી વિદ્યા બાપની
 કાયદેથી બોલી ફરવું છે બુદ્ધિ કોષના બાપની
 માથાઓ મુંઠી મુખના પહેરાઈ ટોપી માપની
 કહેવું અમે શું જાણીએ છે બુદ્ધિ કોષના બાપની
 પોતો સહુ સંસાર અહીં પરવા કરોના બાપની
 શ્રીકૃષ્ણ ગીતામાં કહી ગયા છે બુદ્ધિ કોષના બાપની—

ઉપગુરુ—

૨૨

તાશં ખેતર હરણી ખાયરે જંજળી જીવડા
 તાશં જીવતર એલે જાયરે જંજળી જીવડા
 દશ ઇન્દ્રિય હરણી ગણી કયા ખેતર રૂપ
 પાણી કડતું બીજને પૂરે મોહ કોષનો કુપરે—
 કર્મ કુપળ ખીલતાં જ્યાં કામ પ્રુપ્ત દેખાય
 હરણુ છેડવા ચરી જતાં ત્યાં દુઃખજ અંતે થાયરે—

ઉપગુરુ—

૨૩

કારી નયનથી નચાવે નારી પામર નરનાદાન
 નીર વીના ધરતી પર તરતી પાંખ વિના આકાશે ફરતી
 શબ્દ વિના શબ્દે અંદરતી
 ધ્રુવ જો પાતી તે બોલ્યા વીણ પણ્ય એ કરતી
 એ બળવાન નારી

જુઠી હસતી જુઠી રમતી મુખથી અમૃતમય ઉચરતી
હૃદયે ઝેર હળાહળ ભરતી

કામ ક્રોધ તા બૂલી કૃત્યો કાળા આચરતી નક' સમાન નારી

ઉપગૃહ—

૨૪

ઢોંડી ફુનીયાની માયા કાયા તે કામનીરે
પરહિત કારણ નવ રાખો પરવા ધન ધામનીરે
ખાન પાનની પીડા તજીએ ભવ તારકને ભજીએ
કરકર બટકી ધર્મ ધ્વજ બધ દેશની સેવા સજીએ
સાચી કમાણી કરવી નીતિ દયા દામનીરે—

ચતુર અને કરતુરી— ૨૫

પાતળીયા લેંતો પ્યારમાં મુજને પરવશ કાધી
ચતુરાને પણ આ ચતુરીયે કેવી બાધી લીધી
બાધી લીધી પરવશ કાધી
ને હું શેર તું સવાશેર આ જુગલી જોડી જામી
રંગે રંગ ભજો ફુનીયામાં તોજ મગ્ન મનમાંની
આ ફુનીયામાં સિધ સાધક થઈ લાકણું જીવન દહણું—

અંક ત્રીજો.

કુણાલ અને કાંચન— ૨૬

હતા સંસાર વાઘીમાં બમે પુષ્પો પ્રભાવાળા
ચતા હિયા ખીસ્માતાંને રજાતા ખુબ રઘીયાળા—
કુણ્યો જાનુ વીતી સંધ્યા નિશા મધ ઘેર અંધારી
રજા તે પુષ્પ પશુ તેમાં મુગંધી પૂર્વની ન્યારી—
સહુ જોણો સુખોનો અંત આવો દુઃખમાં ચારો
કળી ખીલી મુઠારો ને પ્રમળ વેગે ખરી જાણે—
બરે તેથી ખર્ચા પહેલાં બધું કર કંઈ જીવન ભરમાં
કરી પરમાર્થની તરણી તરીજા આ વીષમ સરમાં—

કુણાલ— ૨૭

સમય જો હોય સારો તો નધો સંસાર સારો ૭
સમય સારો સીધાંબો ત્યાં નહિં સંસાર તારો ૭—
ચડે વાદળ ચડે ભરતી ચડે જોગન વધે લક્ષ્મી
ધડીમાં તે પડી જતાં સમયનો રંગ ન્યારો ૭—
સમય સારે ન સારું જો કરીતે સહુ મખારો ૭
પછીથી ખાયતે ખતા સમયનો રંગ ન્યારો ૭—

જુઠો, ચતુર, વિઘરે— ૨૮

આવી કરી (૩) જુઠાભાષ
 બુદ્ધિ ઠેકાના બામની જગદ ભરમાં
 હારીને આબ્યા છે હાલ ઠેકાણે આ ભોલીભાલ
 રાષો માંડવો હે મધુરજી
 નીવા ઝટ થાય પછી ભલે ઝખમારે ચકુ
 ફેરા ફેરે વર વહુ માનીયે આનંદ બહુ—બુદ્ધિ
 મંમળ માતા હરખાવો આમણુ ચોરી બધાવો
 વરઠનાને પરણાવો મધુરાં વાળ વંચાવો
 ડીંમ ધર્તીમ (૩) ડીંમ (૫)—બુદ્ધિ

કાંચન અને કુણ્ડાલ— ૨૯

મીઠી મીઠી પ્રમદાને પિયુની જાય
 નેમાં દેયાં પ્રેમીના હીંચોળા ખાય
 અમી વરસાવે એ તાપ સમાવે એ
 ખીલે હરના જુમન સશી નોહને
 ઝીલે જીવન મુધારણ મોહીને
 રતિરસના સરવરના તટપરના ઉપવનમાં—

જાહેર ખબર.

નીચે દાખલાં પુસ્તકો શ્રી લક્ષ્મી કાન્ત નાટક સમાજનો મુકામ જ્યાં હોય ત્યાંથી રોકડો કીંમતે મળશે, વીં ૦ પીં ૦ શ્રી મોકલવામાં આવશે નહીં.

નામ	કીંમત.
૧ દાનવી મામા નાટકનાં ગાયનો.	૦-૩-૦
૨ સૂર્યકાન્ત " "	૦-૩-૦
૩ બોડાણો " "	૦-૩-૦
૪ મુખા ચંદ્રિકા " "	૦-૩-૦
૫ પ્રેમ સંનાર " "	૦-૩-૦
૬ પાવાગઢનો પ્રલય "	૦-૩-૦
૭ શંકરાચાર્ય " "	૦-૩-૦
૮ શંકુતલા " "	૦-૩-૦
૯ બીર કુણાલ. " "	૦-૩-૦

માલિક

શ્રી લક્ષ્મી કાન્ત નાટક સમાજ.

